

Stigande inflation

– påverkan på företags finansiella rapporter

Stigande räntor och inflation påverkar företag och dess redovisning. I den här artikel fokuserar FAR:s operativa grupp Finansiell rapportering – redovisning på vilka effekter den stigande inflationen kan ha på företags finansiella rapporter som tillämpar årsredovisningslagen och K3. Frågeställningarna är dock desamma oavsett vilket regelverk som tillämpas.

Text: FAR:s operativa grupp Finansiell rapportering – redovisning

Det är mycket som händer i vår omvärld som påverkar såväl företag som privatpersoner. Covid-19 har gett effekter för majoriteten av företagen vilket i sin tur påverkat redovisningen, kriget i Ukraina likaså.

Därutöver ser vi en rad andra makroekonomiska trender, såsom stigande räntor och inflation, som påverkar företag och dess redovisning.

Det finns inga specifika redovisningsnormer för det läge som vi befinner oss i, förutom viss vägledning avseende hyresrabatter och statliga stöd avseende covid-19. Vägledning finns även för redovisning i höginflationsländer. För övrigt är det befintliga normer som måste tillämpas. Generellt sett måste alla företag fundera över samtliga poster i resultat- och balansräkningen för att bedöma vilka effekter rådande ekonomiska läge kan ha på värdering, presentation och upplysningar. I denna artikel fokuserar vi på vilka effekter den stigande inflationen kan ha på företags finansiella rapporter (juridisk person och koncernredovisningen) som tillämpar årsredovisningslagen (ÅRL) och BFNAR 2012:1 Årsredovisning och koncernredovisning (K3). Dock är ju frågeställningarna desamma oavsett vilket regelverk som tillämpas.

Redovisningsmässiga effekter av en stigande inflation

I enlighet med K3 behöver bedömningar av framtida kassaflöden göras inom flera områden, bland annat avseende nedskrivningsprövning av anläggningstillgångar inklusive goodwill, nedskrivning av varulager, samt vid bedömning av eventuella avsättningar för förlustkontrakt. I ett läge med stigande inflation behöver dess eventuella konsekvenser beaktas i bedömningar av framtida kassaflöden.

Nedan går vi igenom exempel på områden som kan komma att påverkas av den stigande inflationen vi har i ekonomin för närvarande.

Nedskrivningar

Det kanske tydligaste exemplet där den stigande inflationen kan innebära utmaningar är i samband med framtagandet av prognoser vid nedskrivningstester för materiella och immateriella anläggningstillgångar, inklusive goodwill. Enligt K3 ska en bedömning göras om det finns en indikation på nedskrivningsbehov och finns en sådan ska tillgångens, eller i förekommande fall den kassagenererande enhetens, återvinningsvärde beräknas. För internt upparbetade immateriella tillgångar som ej är kommersialiserade krävs prövning av nedskrivningsbehov oavsett indikation. I beräkningen av återvinningsvärdet behöver en prognos av framtida kassaflöden göras. Vidare ska dessa kassaflöden nuvärdesberäknas med en diskonteringsfaktor som återspeglar aktuella marknadsmässiga bedömningar beaktat risker kopplade till tillgången, om inte dessa redan justerats i de framtida kassaflödena. De prognoser om framtida kassaflöden och diskonteringsräntan som används i nedskrivningsberäkningen behöver därför uppdateras, här spelar även det högre ränteläget in.

Varulager

Varulager värderas enligt lägsta värdes princip, vilket innebär det lägsta av dess anskaffningsvärde och nettoförsäljningsvärde. Nettoförsäljningsvärdet utgörs av det pris som varorna kan säljas för i den normala verksamheten med utgångspunkt på förhållanden per balansdagen, avdrag görs för beräknade försäljningskostnader. Eftersom inflationen sannolikt leder till ökade inköpskostnader avseende varor i lager behöver dessutom en bedömning göras huruvida intäkterna kan ökas i motsvarande mån. En konsekvens kan vara att inköpskostnaderna kan komma att överstiga nettoförsäljningsvärdet och varulagervärdet därför behöver skrivas ned.

”Om den stigande inflationen påverkat förutsättningarna för företagets utveckling behöver detta beröras i förvaltningsberättelsen.”

Leasingavtal

Även redovisningen av leasingavtal kan påverkas av stigande inflation. Det är vanligt förekommande att leasingavtal innehåller klausuler om indexuppräkningskopplat till KPI, vilket innebär att leasingavgifterna kan påverkas väsentligt vid en inflationsstegring.

Vid redovisning av finansiella leasingkontrakt som tillgång och skuld beräknas nuvärdet av minimileaseavgifterna. I de fall då den implicita räntan inte kan bestämmas ska företagets marginella låneränta användas, vilken också påverkas av en stigande inflation, tillsammans med det högre ränteläget. Det påverkar det initiala redovisade värdet på tillgången och skulden enligt leasingavtalet som i sin tur påverkar framtida avskrivningar och ränteutgifter.

Befintliga finansiella leasingavtal påverkas av inflationen om framtida leasingavgifter indexuppräknas kopplat till förändringar i KPI. Någon påverkan på de redovisade värdena på tillgången och skulden uppstår inte utan ökningen av leasingbetalningen redovisas i resultaträkningen som en variabel avgift.

Avsättningar och förlustkontrakt

Avsättningar för framtida åtaganden påverkas indirekt av en stigande inflation. Då både framtida kassaflöden avseende åtagandet och diskonteringsfaktorn ökar vid en stigande inflation påverkas i normalfallet inte det redovisade värdet på avsättningen. Dock kommer framtida perioder att belastas av en högre räntekostnad i takt med att tidpunkten för utbetalningen närmar sig.

Långa försäljningskontrakt behöver beaktas i de fall ökade kostnader för varor och tjänster kopplade till sådana kontrakt inte kan föras vidare till företagets kunder. I en situation där det enligt försäljningskontraktet inte är möjligt att justera försäljningspriserna kan försäljningskontraktet bli ett förlustkontrakt. Detta kan till exempel inträffa i ett projekt där successiv vinstavräkning tillämpas, såsom entreprenadkontrakt, eller vid leveranser av tjänster.

Ett förlustkontrakt är enligt K3 ett kontrakt där de oundvikliga utgifterna för att uppfylla sina förpliktelser överstiger de förväntade ekonomiska fördelarna av kontraktet. Vid tidpunkten för när ett kontrakt blir ett förlustkontrakt görs en avsättning.

Upplysningar Förvaltningsberättelsen

ÅRL anger att förvaltningsberättelsen ska innehålla en rättvisande översikt över utvecklingen av företagets verksamhet, ställning och resultat. Utöver denna allmänna översikt ska upplysningar även lämnas särskilt om bland annat förhållanden som inte ska redovisas i balansräkningen, resultaträkningen eller noterna men som är viktiga för bedömningen av utvecklingen av företagets verksamhet, ställning och resultat. Händelser av väsentlig betydelse för företaget som har inträffat under räkenskapsåret ska också framgå av förvaltningsberättelsen. För större företag tillkommer även bland annat upplysning om företagets förväntade framtida utveckling inklusive en beskrivning av väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer som företaget står inför.

Om den stigande inflationen påverkat förutsättningarna för företagets utveckling behöver detta beröras i förvaltningsberättelsen. Det kan till exempel vara fråga om att en omsättningsökning till stor del beror på kompensation för just inflation eller att företaget har en tidsförskjutning mellan den inflationsberoende ökningen av utgifterna och motsvarande ökning av intäkterna. Även om utgiftschocker på enskilda områden, till exempel energiområdet, endast är input i beräkning av den allmänna prisökningstakten är det också företeelser som ska beskrivas i förvaltningsberättelsen om företaget utsatts för dem.

I den nuvarande ekonomiska miljön är osäkerheten om den framtida inflationstakten stor och inflationens förväntade betydelse för företagets framtida utveckling behöver beskrivas av ett större företag. Det kan till exempel vara fråga om en negativ påverkan på efterfrågan avseende företagets produkter eller tjänster.

Varken ÅRL eller K3 innehåller explicita krav på kvantifiering av upplysningarna om inflationsproblematik i förvaltningsberättelsen. Hur de obligatoriska upplysningarna ska utformas blir därför en bedömningsfråga för det enskilda företaget.

Noter

Utöver upplysningskraven i förvaltningsberättelsen innehåller ÅRL och K3 relativt få specifika not-upplysningskrav som direkt påverkas av en ökad inflationstakt. Det finns emellertid några områden vi vill särskilt nämna i denna artikel.

- Enligt K3 8.5 ska ett större företag i not lämna upplysning om antaganden om framtiden och andra viktiga källor till osäkerhet i uppskattningar per balansdagen som innebär en betydande risk för justering av belopp i balansräkningen påföljande räkenskapsår. Även om inflationstakten i sig för de flesta företag inte innebär risk för betydande justeringar i de per balansdagen redovisade beloppen kan indirekt påverkan föreligga. Det kan till exempel vara risk för utebliven men förväntad kompensation för inträffade utgiftsökningar som påverkat redovisade lagervärden eller redovisade värden på anläggningstillgångar. Om så är fallet krävs alltså upplysning om detta.
- Vid redovisning av finansiella instrument till verkligt värde och när upplysning lämnas om förvaltningsfastigheters verkliga värden kräver K3 upplysning om bland annat antaganden i värderingsmodeller för det fall värdet inte direkt kan härledas från priser på marknaden. Om den ökade inflationstakten inneburit förändring i antagandena i den använda värderingstekniken behöver detta beaktas i upplysningarna.
- För avsättningar i balansräkningen för framtida utbetalningar innebär en ökad inflationstakt generellt att det förväntade utbetalningsbeloppet ökar samtidigt som en ökning av den nominella diskonteringsräntan har en motsatt effekt på det redovisade nuvärdet. Större företag ska i not

specificera utvecklingen av det redovisade värdet för varje slag av avsättning. Det innebär att uppräkningsbeloppet som beror på tidsaspekten, det vill säga ränteeffekten, kommer att vara högre i denna specifikation jämfört med tidigare.

Avslutning

Den nuvarande ekonomiska miljön med stigande inflation och stor osäkerhet om framtida inflationstakt påverkar naturligtvis företag olika mycket. Vi har i denna artikel valt att lyfta fram några exempel på områden som kan få effekter på de finansiella rapporterna för företag som tillämpar ÅRL och K3. Det är dock viktigt att alla företag beaktar samtliga områden i de finansiella rapporterna för att bedöma effekterna av rådande ekonomiska läge.

FAR:S OPERATIVA GRUPP FINANSIELL RAPPORTERING – REDOVISNING

genom

ULRICA JERRESAND,

Aspia

KARIN SIWERTZ,

BDO

MATTIAS OVERUD,

Deloitte

CLAES JANZON,

PwC

CONNY LYSÉR,

KPMG

PERNILLA LUNDQVIST,

EY